

“Bağımsız Danışmanlık ve Denetim Şirketleri” ve Gümrük Hizmetleri

Murat PALAOĞLU*

1. Giriş

Mazisi batı ülkelerinde yüzyılı aşan uluslararası bağımsız danışmanlık ve denetim şirketleri, uzun yıllardır ülkemizde de çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır.

Bu faaliyetlerin bir kısmı yarı kamusal hizmetleri içermekle birlikte, önemli bir kısmı da diğer şirketlerin talebi üzerine sunulan desteklerden oluşmaktadır. Yarı kamusal olarak tanımlanabilecek hizmetler halka açık veya SPK kapsamında faaliyet gösteren şirketlerin denetimi, başka bir deyişle audit hizmetleri; TTK kapsamında bağımsız denetime tabi şirketlerin denetimleri, Yeminli

Kamu veya özel tüm kurum ve kuruluşlar için daha iyi görev yapma ve hizmet sunmanın yolu, bağımsız denetime tabi olmaktan geçmektedir. Bu gerekliliğin farkında olan kurumsal şirketler, kendileri bu denetimi talep etmektedirler.

Mali Müşavirlik kapsamında tam tasdik ve KDV iade raporlarının hazırlanması gibi işlemlerden oluşmaktadır.

Bunun yanında, özellikle uzun yıllar boyunca bağımsız şirketlerden danışmanlık alma geleneği bulunan çok uluslu şirketler başta olmak üzere, özellikle kurumsal şirketlerin talebi üzerine gerçekleştirilen danışmanlık ve denetim faaliyetleri de bulunmaktadır. Bunların başlıcaları, risk değerlendirmeleri, suiistimal incelemeleri, satın alma öncesi uygunluk araştırması, sektör araştırmaları, IT danışmanlığı, süreç analizleri ve mevzuat kapsamında vergi ve gümrük danışmanlık hizmetleri olarak sıralanabilir.

Gümrük ve Dış Ticaret alanında sunulan danışmanlık hizmetleri, an itibarı ile mevzuatın mecbur kıldığı yarı kamusal hizmetler olmaktan ziyade, şirketlerin talep ettiği danışmanlık ve denetim hizmetleri olarak ortaya çıkmaktadır. Olası gelişmeler ile yakın gelecekte yarı kamusal olarak tabir edilebilecek, mevzuat kapsamında tanımlanmış bağımsız gümrük danışmanlık ve denetim uygulamaları bu kapsama dâhil olabileceği öngörülmektedir.

2. Faaliyet Konuları

Bağımsız danışmanlık ve denetim şirketlerince gümrük ve dış ticaret alanında gerçekleştirilen başlıca faaliyet alanlarını aşağıdaki başlıklar altında özetlemek mümkündür.

Danışmanlık: Gümrük konularında her ülkenin kendine has yasal alt yapısı ve özgün uygulamalarından dolayı, çok uluslu şirketler ülkemiz mevzuatı ve uygulamaları hakkında önceden bilgi sahibi olmak istemektedirler. Özellikle danışmanlık boyutu bu kapsamda ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde yatırım yapmak veya ticaret yapmak isteyen yabancı şirketler, ürün veya sektör odaklı maliyet ve risk analizine ihtiyaç duymakta, önceden hangi gümrük rejimlerini uygulayacaklarını belirlemede, buna göre alt yapı ve personel ihtiyaçlarını dizayn etmektedirler. Bunun yanında yatırımın yapılacağı bölge, serbest bölge faaliyetleri, üretimin bir kısmının ihraç edilmesi gibi diğer değerlendirmelerini belirli bir bilgi ve tecrübeye göre vermek istemektedirler.

Bağımsız danışmanlık ve denetim şirketleri ise, bu ihtiyaçlara işlemlerin tarafı olmadan objektif bir bakış açısı ile cevap vermekte, kendilerine yöneltilen soruları cevaplamakta, tasarlanmış süreçlerin etkinliğini ve alt projeleri yasal mevzuat ve uygulamalar karşısında değerlendirmektedirler. Bu kapsamda ülkemize yapılan yabancı sermaye yatırımları ve diğer önemli yatırım projelerinde genel olarak aktif görev alınmakta, stratejik kararlara destek olunmaktadır.

Bunun yanında, ülkemizde faaliyette bulunan şirketler de son derece dinamik ve karmaşık bir yapıya sahip olan gümrük mevzuatının uygulaması, ihtilaf halinde sorumluluklarının ve haklarının belirlenmesi ve risk ve fırsatlarının tespit edilmesine yönelik olarak danışmanlığa ihtiyaç duymaktadır.

Danışmanlık hizmetlerinin ciddi bir bilgi birikimi ve tecrübe gerektirdiği açıktır. Bunun yanında gerek kamu gerekse özel sektör bakış açılarından konunun değerlendirilebilmesinin büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Gözden Geçirme (Gümrük Uyum Denetimi): Gümrük konuları ile iştigal eden dış ticaret erbablarının, risk ve fırsatlar içeren bir alanda faaliyette buldukları aşikârdır. Bu bilince sahip kurumsal şirketler, gündelik işlemlerinin bağımsız ve yetkin bir kuruluş tarafından gözden geçirilmesini, başka bir deyişle denetlenmesini talep etmektedirler. Son yıllarda geniş bir uygulama alanı bulan Sonradan Kontrol denetimlerinin de bu bilinci artırdığı söylenebilir. Şirketlerin farkında olmadıkları hatalarının tespit edildiği, işlemleri veya paydaşları üzerinden aldıkları olası riskin belirlendiği, bunun yanında maliyetlerin minimize edilmesini sağlayacak fırsatlarının değerlendirildiği bir danışmanlık şekli olarak "gümrük uyum denetim hizmetleri" bu ihtiyaca yönelik tasarlanmıştır. Burada bahsedilen gözden geçirme ve denetim faaliyetlerinin SPK veya TTK kapsamında tanımlanan bağımsız denetim olmadığını vurgulamakta fayda olacaktır.

Söz konusu denetimler sonucunda elde olunan tespitlerin raporlanması, izlenecek yolun belirlenmesi, kamu alacağı ve cezaların ödenmesi, süreç analizi ile işlemlerin bundan sonra daha sorunsuz yapılması için şirkette yapılanma modeli belirlenmesi, sonuçların üst yönetime raporlanması gibi aşamalar denetimi takip eden süreçler olarak sıralanabilir.

Uygunluk Araştırması (Due Diligence): Şirket satın almalarında, satın alınacak şirketin mevcut risk yapısının ve sorumluluklarının tespiti büyük önem taşımaktadır. Örneğin, büyük miktarlarda gümrük cezası riski taşıyan ve hatta ceza hukuku kapsamında risk taşıyan şirketlerin satın almaya konu olmasında, alınacak karar bu durumdan büyük ölçüde etkilenmektedir. Taraflar arasında satın alma veya birleşme görüşmeleri yapılırken, bağımsız bir kuruluş tarafından işlemlerin gözden geçirilmesi ve bu boyutu ile raporlanması büyük önem taşımaktadır.

YYS Süreç Desteği: Yetkilendirilmiş Yükümlü uygulamalarında şirketlerin bağımsız danışmanlık ve denetim şirketlerinden beklentileri ve talepleri bulunmaktadır. İşlemlerde taraf olmayan bağımsız şirketler, tarafsız görüşleri ve denetim kapasiteleri ile Yetkilendirilmiş Yükümlü Statüsü (YYS veya AEO) kapsamında statü sahibi şirketlerin danışmanlık, eğitim ve denetim ihtiyaçları için önemli adresler olarak dikkat çekmektedir. Bu kapsamda hali hazırda YYS kapsamında sertifika almak isteyen şirketler hazırlık aşamalarında danışmanlık hizmeti talep etmektedir. Bu danışmanlık talebinin temel nedeni ise vergi, gümrük mevzuatı, SAP, tedarik zinciri süreçleri ve şirketin tüm yapısına vakıf olabilen bağımsız bir göze ihtiyaç duyulmasıdır.

Zira YYS temini için şirketler ciddi bir yapısal değişim süreci yönetmek durumunda kalmakta ve değişimi yönetmek için hem bağımsız bir bakış açısına hem de şirketin tüm yönlerini kavrayan bir görüşe ihtiyaç

duymaktalar. Halka açık şirketlerin veya TTK kapsamında bağımsız denetime tabi şirketlerin düzenli olarak ve yasal gerekliliğe bağlı olarak bağımsız denetim şirketlerince denetlenmesinde olduğu gibi, esasen YYS statü sahibi şirketlerin düzenli olarak bağımsız denetime tabi tutulmaları beklenen bir gelişmedir.

Diğer: bağımsız danışmanlık ve denetim şirketleri tarafından gümrük ve dış ticaret alanında yukarıda sayılanlar başlıcalarını oluşturmakla birlikte, eğitim, özel projeler, yapılandırma gibi ihtiyaca göre başka birçok hizmet de sunulabilmektedir.

3. Sonuç

Kamu veya özel tüm kurum ve kuruluşlar için daha iyi görev yapma ve hizmet sunmanın yolu, bağımsız denetime tabi olmaktan geçmektedir. Bu gerekliliğin farkında olan kurumsal şirketler, kendileri bu denetimi talep etmektedirler. Esasen işleyiş ve içerik olarak kamudaki Rehberlik ve Teftiş görevine paralellik gösteren Danışmanlık ve Denetim hizmetlerinin kamuda denetim kültürünü almış, gerekli bilgi birikimi ve tecrübesi ile donanmış kişiler eliyle yürütülmesi başarılı örnekler sunmaktadır.

Bu kapsamda Gümrük Müfettişliği mesleğinin en önemli kaynak ve rol model olduğu unutulmamalıdır. Bu alanda kariyer planlarını tasarlamak isteyen kıymetli meslektaşlarımızın sektöre ve dolayısı ile ekonomiye ve kamuya özel sektör eli ile önemli katkılar sunabilecekleri açıktır. Bu noktada, böylesi bir ihtiyaca cevap vermek adına en değerli iş gücünün yetişmesini sağlayan Gümrük Müfettişliği kurumu ve Müfettişlerin yetişmesini sağlayan üstatlarımızın eşsiz katkılarının altının çizilmesi gerekmektedir. Bu ocağın mensubu olmak, en az kamuda olduğu kadar özel sektörde de bir kıvanç kaynağıdır.